

Azərbaycan Prezidenti tərəfindən neft və qazdan asılılığın azaldılması məqsədilə 2020-ci ildə sənaye parkları və məhəllələrinin, aqroparkların yaradılması, müasir texnologiyaların tətbiqi və s. ilə bağlı tədbirlərin davam etdirilməsi sayəsində bir sıra müsbət nəticələr əldə olunub. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, neft-qaz sektoruna yatırılan investisiyaların həcmi 0,3 faiz artıb. İstifadə olunan vəsaitin 11 milyard 175 milyon manatı və ya 65,6 faizi məhsul istehsal sahələrinə, 4 milyard 485 milyon manatı (26,4 faizi) xidmət sahələrinə, 1 milyard 367 milyon manatı (8 faizi) isə yaşayış evlərinin tikintisinə sərf edilib.

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatında hesabat dövründə sənayenin qeyri neft-qaz sektorunda məhsul istehsalının 12,5 faiz yüksəldiyi bildirilir. Bu artım tempi global trend olaraq dördüncü sənaye inqilabı ilə səsleşir.

Sənayenin ÜDM-də xüsusi çəkisinə görə, Avropada ön sırada gedən respublikamız hazırda sənayenin strukturunda neftdən qeyri-neft bölməsinə uğurlu keçid reallaşdırır. Bunun nəticəsidir ki, əsas kapitala yönəldilən vəsaitlərin 11 milyard 911 milyon manatını və ya 69,9 faizini daxili vəsaitlər təşkil edir.

Pandemiya şəraitində yüksək göstərici sayılan bu rəqəm həm də neft sənayesində əldə edilən artımın mərhələli şəkildə qeyri-neft sektoruna transfer olunması deməkdir. Belə bir vəziyyət isə ondan xəbər verir ki, qeyri-neft sektoru əldə edilən iqtisadi artıma dominant şəkildə təsir göstərir. Bu, eyni zamanda, 2015-ci ildən sonra dərinləşən islahatlar nəticəsində iqtisadiyyatın mərhələli vəziyyətdə şaxələnməsinin real nəticələri ilə bağlıdır.

Əsas kapitala yönəldilən vəsaitin ümumi dəyərində müəssisə və təşkilatların vəsaitləri 50,4 faiz, büdcə vəsaitləri 27,6 faiz, bank kreditləri 6,2 faiz, əhalinin şəxsi vəsaitləri 5,7 faiz, sair vəsaitlər 8,6 faiz, büdcədən kənar dövlət fondlarının vəsaitləri isə 1,5 faiz təşkil edir.

İlkin məlumatlara əsasən, 2020-ci ildə ölkədə 72 milyard 432 milyon manatlıq məhsul istehsal edilib. Əhalinin hər nəfərinə düşən ÜDM 7262,8 manata bərabər olub.

Ötən il dekabrın 1-nə ölkə iqtisadiyyatında muzdlu çalışan işçilərin sayı 2019-cu ilin eyni dövrü ilə müqayisədə

xüsusi önəm verilib. Bütün bunlarla bərabər, sahibkarların ixrac potensialının gücləndirilməsi, potensial tərəfdaşların tapılması və birgə əməkdaşlıq layihələrinin həyata keçirilməsi də diqqət mərkəzində saxlanılıb. Məhz bunun nəticəsidir ki, hazırda respublikada qeyri-neft sektorunun şaxələndirilməsi, qeyri-neft sənayesinin inkişafı, Azərbaycan məhsullarının ixrac coğrafiyasının genişləndirilməsi məqsədilə intensiv tədbirlər həyata keçirilir, xarici ölkələrə ardıcıl olaraq ixrac missiyaları təşkil

3,2 faizini Hindistana, 3,1 faizini İsrailə, hər biri 2,5 faiz olmaqla İspaniya və Ukraynaya, 2,2 faizini Tunisə, hər biri 1,8 faiz olmaqla Portuqaliya və Almaniyaya, 1,7 faizini Çexiyaya, 1,5 faizini İsveçrəyə, 10,6 faizini isə digər ölkələrə göndərilən məhsulların dəyəri təşkil edib.

Qeyri-neft-qaz məhsulları üzrə ixracın dəyərində Rusiyaya (38,3 faiz), Türkiyəyə (19,6 faiz), İsveçrəyə (12,3 faiz), Gürcüstana (7,1 faiz), Çinə (2,5 faiz), Ukraynaya (2,4 faiz), İtaliyaya (2,1 faiz), İrana (1,6 faiz), Qazaxıstana

xəbər verir ki, Rusiya və Azərbaycan Cənubi Qafqazda nəqliyyat kommunikasiyalarının əsaslı şəkildə yenidən təşkil olunmasında daha çox maraqlıdırlar. Bu marağı şərtləndirən başlıca səbəblər Rusiya, Azərbaycan və Türkiyənin öz aralarında iqtisadi və ticarət əlaqələrinin əsaslı şəkildə genişləndirilmək istəyidir.

Ölkələr arasında bütün səviyyələrdən olan əlaqələrin genişləndirilməsini təmin edən əsas amillərdən biri də yoldur. İqtisadi cəhətdən sərfəli olan yol infrastrukturunu

Qeyri-neft sektorunda məhsul istehsalının artım tempi dördüncü sənaye inqilabı ilə səsleşir

40,2 min nəfər və ya 2,4 faiz artaraq 1684,5 min nəfər təşkil edib ki, onlardan 917,8 min nəfəri iqtisadiyyatın dövlət sektorunda, 766,7 min nəfəri isə qeyri-dövlət sektorunda fəaliyyət göstərib.

Keçən ilin yanvar-noyabr aylarında ölkə iqtisadiyyatında muzdlu çalışan işçilərin orta aylıq nominal əməkhaqqı əvvəlki ilin müvafiq dövrünə nisbətən 12,9 faiz artaraq 703,5 manat təşkil edib. İqtisadiyyatın mədəncixarma sənayesi, maliyyə və siqorta fəaliyyəti, peşə, elmi, texniki fəaliyyət, informasiya və rabitə, eləcə də nəqliyyat, anbar təsərrüfatı sahələrində orta aylıq nominal əməkhaqqı daha yüksək olub.

Son illər ölkədə investisiya fəaliyyətinin genişləndirilməsi, biznes mühitinin yaxşılaşdırılması, sənaye istehsalının artırılması və qeyri-neft sektorunun inkişaf etdirilməsinə

edilir, nüfuzlu beynəlxalq sərgilərdə Azərbaycan şirkətlərinin iştirakı təmin olunur.

Azərbaycanın xarici ticarət əlaqələrinin genişlənməsini əks etdirən bəzi statistik göstəricilərə nəzər salsaq, bu sahəyə xüsusi əhəmiyyət verilməsini aydın görə bilərik. Belə ki, ötən ilin yanvar-noyabr aylarında Azərbaycan Respublikasının hüquqi və fiziki şəxsləri dünyanın 183 ölkəsindəki tərəfdaşları ilə ticarət əməliyyatları həyata keçiriblər, 108 ölkəyə məhsul ixrac edilib, 175 ölkədən idxal olunub.

Dövlət Gömrük Komitəsinin məlumatlarına əsasən ixracın 31,4 faizini İtaliyaya, 19,2 faizini Türkiyəyə, 4,9 faizini Rusiyaya, 3,6 faizini Yunanıstana, 3,4 faizini Xorvatiyaya, hər biri 3,3 faiz olmaqla Gürcüstan və Çinə,

(1,4 faiz), ABŞ-a (1,3 faiz), Almaniyaya (1,1 faiz), Belarusa (1faiz), Türkmənistana (1 faiz) göndərilən malların payı üstünlük təşkil edib.

Burada bir məsələ də qeyd etmək istərdik. Cari il yanvar ayının 11-də Rusiya Federasiyasının paytaxtı Moskva şəhərində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın və Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putinin iştirakı ilə keçirilən görüşdə ötən ilin noyabr ayının 9-da hər üç rəhbərin birgə imzaladıqları Bəyannamənin regionda bütün iqtisadi nəqliyyat əlaqələrinin bərpasını nəzərdə tutan 9-cu bəndinin icrası ilə bağlı müzakirələr keçilib və həmin bəndin icrasını nəzərdə tutan yeni bir Bəyannamə imzalanıb. Bu, ondan

ölkələr arasında mövcud olan ticarət və iqtisadi əlaqələrini daha maraqlı edə bilir. Belə yolların yaradılması ikitərəfli əlaqələri yeni, daha sərfəli fəaliyyət müstəvisinə çıxarmağı şərtləndirir. Burada daşımaların həm də zaman baxımından tez başa çatması başlıca rol oynayır. Bir sözlə, yeni daha sərfəli yolların meydana gəlməsi ilə ölkələr arasında iqtisadi və ticarət əlaqələrinin əsaslı şəkildə genişləndirilməsinə zəmin yaranır.

Beləliklə, yeni dəmir və avtomobil yolları Azərbaycan, Rusiya, Türkiyə, İran və Ermənistan arasında iqtisadi əlaqələrin daha da genişlənməsinə və ticarət dövriyyəsinin böyüməsinə xidmət edəcəkdir.

“Xalq qəzeti”